

Preživnina

Zbirni podatki

Avtor: dr. Marko Novak

Publikacija: Pravna praksa - 2004, številka 37, stran 29 | GV Revije d.o.o., 11.11.2004

[Povezava do dokumenta na portalu IUS-INFO](#)

Besedilo

Pravni institut preživnine je kot zahteva pravičnega oziroma etičnega odnosa do bližnjega eden izmed pomembnih institutov družinskega prava. Besede, kot so preživljanje, preživljati, preživnina, se zato v zakonu o zakonski zvezi in družinskih razmerjih (ZZZDR) pojavljajo precej pogosto.

Pri nas uporabljamo izraz preživnina dokaj enotno: tako za preživljanje (bivših) zakoncev, otrok, staršev -- vedno govorimo le o preživnini. V anglosaškem svetu pa je tudi v tem primeru nekoliko drugače, saj lahko za določene tipe preživnine uporabljajo drugačne oziroma različne izraze. Tako nam le poznavanje teh posebnih izrazov omogoča, da natančno zadenemo bistvo vsebine posameznega instituta. Sicer pa navadno izhaja iz konteksta, na katero vrsto preživnine mislimo, a če uporabimo netipičen izraz, lahko izpademo vsaj nerodni, če že ne popolni laiki.

Vsaj v zadnjem angleškem prevodu ZZZDR, ki je pred časom krožil naokoli v papirnati obliki, pa je prevajalec/ka takšna različna poimenovanja za različne tipe preživnin uporabljal/a dokaj nedosledno in včasih morda celo napačno ali vsaj netipično. Pa pojdemo po vrsti:

Za splošni izraz "preživljanje" je prevod ZZZDR uporabil izraz subsistence, ki v nekem splošnem smislu tudi lahko pomeni preživljanje, podporo. Mimogrede povedano, takšen izraz uporablja prevod ZZZDR tudi za preživljanje oziroma preživnino, ki jo sodišče nameni otroku. Možni izrazi za splošni izraz preživljanje bi lahko bili tudi sustenance, support, assistance itd. A vendar za izraz preživljanje in tudi za preživnino v najbolj splošnem smislu Blackov pravni slovar uporabi maintenance. To je sicer dokaj splošen izraz, ki lahko pomeni tudi vzdrževanje. Tega bomo uporabljali takrat, ko bo šlo za vzdrževanje premoženja. V primeru medčloveškega "vzdrževanja" pa bomo uporabljali izraza preživljanje oziroma preživnina. Izraz maintenance (glagol to maintain) je včasih v tem kontekstu obsegal le hrano, obleko in bivališče, danes pa pomeni na primer tudi razumno količino potrebnih predmetov, nujni prevoz ali stroške za vzdrževanje avtomobila, stroške zdravstvenih uslug, stroške v gospodinjstvu. Pomeni torej vse tisto, kar je nekdo pravno dolžan nameniti za potrebno preživljanje bodisi otrok ali zakonca. Gre torej za širok pomen izraza maintenance, ki pa ga bomo v nadaljevanju konkretizirali.

Tako bi ta izraz lahko denimo uporabljali tudi za preživljanje staršev, ki so jih dolžni preživljati njihovi otroci, če starši nimajo dovolj sredstev za lastno preživljanje. Lahko pa ga uporabimo tudi takrat, ko gre za druge primere preživnin (na primer za preživnino kmetov: maintenance for farmers).

Izraz maintenance pa se ne nanaša le na preživljanje, temveč tudi na preživnino kot denarni znesek, ki je namenjen preživljanju. Tako po anglosaškem pravu izraz separate maintenance pomeni znesek, ki ga mora plačevati (poročena) oseba drugi osebi za vzdrževanje, če ti ne živita več skupaj (kot mož in žena), po razvezi ali pravni ločitvi in tudi med ločitvenem postopkom. Sicer pa odločbi, s katero sodišče odredi preživnino, pravijo maintenance order. Dogovor o preživnini pa bi bil maintenance agreement.

Preživnini, ki jo morajo razvezani starši plačevati drugemu staršu, pri katerem so skupni otroci, pa namesto splošnega izraza maintenance pogosto pravijo child support. Ta obsega poleg ekonomskega vzdrževanja tudi izobraževanje. Pri tem pa strokovni izraz non-support pomeni neizvrševanje dolžnosti staršev do preživljanja svojih otrok (in tudi dolžnosti zakonca do preživljanja drugega zakonca). V večini ameriških držav -- tako kot pri nas -- pomeni neizvrševanje takšne pravne dolžnosti kaznivo dejanje. Pri tem so pretekli neplačani obroki preživnine arrears, za osebo, ki je v zamudi s plačevanjem obrokov, ki jih dolžna plačevati, pa pravijo, da je in arrears.

Tudi za preživnino, ki jo mora zakonec plačevati drugemu zakoncu, imajo v anglosaškem svetu poleg splošnega izraza maintenance poseben izraz: namreč alimony, ki v glavnem velja le za takšen tip preživnine. Sicer pa, kot smo že nakazali, tej vrsti preživnine včasih rečejo tudi separate maintenance oziroma separate maintenance payments, ko gre za zneske takšne vrste preživnine.

Kot zanimivost naj še dodam, da alimony kot pravica žene, da jo

mož preživlja, izhaja iz tradicionalnega prava common law. Danes ta seveda velja tudi za može in tiste zakone posameznih ameriških držav, ki so alimony dovoljevali le ženam, so tamkajšnja sodišča razglasila za neustavne.